

діяльності.

Наші спостереження показали, що дана форма роботи сприяє активізації творчої діяльності студентів, формуванню їхньої педагогічної позиції й стилю діяльності, виробленню професійних умінь, а також закріпленню впевненість у правильності вибору професії.

Література

1. Гончаренко С.У. Український педагогічний словник. – Київ: Либідь, 1997. – 376 с.
2. Духнович М.И. Народная педагогика в пользу училищ и учителей сельских // Хрестоматія з історії вітчизняної педагогіки. – К.: Рад.школа, 1961. – С.518-519.
3. Загвязинский В.И. Педагогическое творчество учителя. – М.: Педагогика, 1987. – 159с.
4. Концепція національного виховання // Освіта. – 1994. – 26 жовтня.
5. Платон. Сочинения: В 3-х т. – Пер. с древнегреческого. – М.: Мысль, 1972. – Т.3. – 687с.
6. Раченко И.П. Принципы научной организации педагогического труда. – К., 1989. – 160с.
7. Фролова Т.В., Степанов С.Ю. Развитие педагогического творчества в школе // Сов. педагогика. – 1991. – №6. – С.20-25.
8. Ушинський К.Д. Людина як предмет виховання // Вибр. пед.тв.: У 2-х т. – К.: Рад. Школа, 1983. – Т.1. – С.192-472.

К.О.Делюкіна

ВИДИ ТА ОСНОВНІ ХАРАКТЕРИСТИКИ МОНІТОРИНГУ ПІДГОТОВКИ СУЧАСНИХ ЕКОНОМІЧНИХ КАДРІВ

В статье рассматриваются виды и основные характеристики мониторинга подготовки современных экономических кадров.

This article describes types and main characteristics of monitoring of contemporary economical staff.

Сучасний освітній менеджмент базується на запровадженні діагностичних методів і технологій збирання й опрацювання отриманої інформації. Для прийняття ефективних і своєчасних управлінських рішень, що відповідають реальному станові функціонування й прогнозування розвитку об'єкта управління – учня, студента, навчального закладу чи системи освіти загалом, необхідна об'єктивна та вірогідна інформація про різні аспекти їхньої діяльності. Тому для розв'язання зазначених проблем останнім часом управліннями різних

рівнів вже активніше поряд з контрольнo-оцінювальними заходами застосовується система регулювання якості освіти, а саме моніторинг. За результатами моніторингу якості освіти органи управління отримують інформацію про стан освітньої системи та її окремих складників, виявляють проблеми, що виникли в процесі запровадження педагогічних інновацій, з'ясовують тенденції розвитку освіти та прогнозують зміни, необхідні для перспективного функціонування освітньої системи.

Науково-технічний прогрес, перетворення науки в безпосередньо продуктивну силу суспільства обумовили підвищення ролі вищої школи та вищої освіти, покликаних готувати фахівців високої кваліфікації. Нові соціальні та економічні умови обумовлюють й нові вимоги до підготовки сучасних економічних кадрів.

Аналіз літератури свідчить про дослідження різних видів та основних характеристик моніторингу, і можна сказати, що ця проблема не є новою в педагогічній практиці. Історію виникнення та поняття терміну "моніторинг" вивчали: Ж.Ганєєва, О.Локшина, Т.Невілл Послтвейт та інші. Види та основні характеристики моніторингу стали предметом досліджень О.Майорова, Н.Мельника, А.Тайджмана, А.Субетто, О.Шишкіна, Р.Яковлевої та інших. Розробкам і використанню педагогічного моніторингу присвячені роботи О.Касянова, О.Орлова О.Островерха. Поняття кваліметричного моніторингу в системі освіти обґрунтоване О.Крахмальовим, Н.Кулемінім.

Усі вищезазначені дослідники доводять необхідність визначення видів та основних характеристик моніторингу, які варіюються залежно від сфери дослідження. Разом з тим, варто зазначити, що ці питання не мають чіткого теоретичного та практичного висвітлені для підготовки студентів економічних спеціальностей.

Мета статті полягає в спробі визначення видів та основних характеристик моніторингу, необхідних для підготовки кваліфікованих економічних кадрів.

Спочатку ми розглянемо трактування поняття моніторинг в різних сферах його використання і спробуємо визначити найбільш вдале визначення стосовно теми нашого дослідження. Поняття "моніторинг" становить інтерес з погляду його теоретичного аналізу, тому що не має точного однозначного його тлумачення стосовно різних сфер науково-практичної діяльності. Складність формулювання поняття "моніторинг" пов'язана також з приналежністю його як до

сфери науки, так і до сфери практики. Воно може розглядатися і як засіб дослідження реальності, використовуване у різних науках, і як засіб забезпечення сфери керування різними видами діяльності за допомогою подання своєчасної і якісної інформації.

У більшості енциклопедичних словників моніторинг трактується, як “спостереження за станом навколишнього середовища (атмосфери, гідросфери, ґрунтового й рослинного покриву, а також техногенних систем) з метою її контролю, прогнозу й охорони”. Це визначення носить більш загальне тлумачення стосовно географії та біології і показує застосування цього поняття у різних сферах науково-практичної діяльності.

Великий тлумачний словник російської мови розглядає моніторинг вже на рівні соціально-економічних процесів: “Моніторинг – система постійних спостережень, оцінки й прогнозу змін стану якого-небудь природного, соціального й тому подібних об’єктів”.

Економічний словник містить таке визначення: “Моніторинг – безперервне спостереження за економічними об’єктами, аналіз їхньої діяльності як складової частини керування”. В економічному понятті зникає соціальний зміст.

Академік А.Ніконов розуміє під моніторингом сукупність прийомів по відстеженню, аналізу, оцінці й прогнозуванню соціально-економічних процесів, пов’язаних з реформами, а також збір, обробку інформації і підготовку рекомендацій з розвитку реформи.

Пізніше Е.Антосенков і О.Петров дають визначення моніторингу, як оперативного збору даних про складні явища і процеси, описуваних досить невеликою кількістю ключових, особливо важливих показників з метою оперативної діагностики стану об’єкта дослідження в динаміці.

В педагогічному словнику Г.Коджаспірова моніторинг розглядається як, постійне спостереження за яким-небудь процесом в освіті, з метою виявлення його відповідності бажаному результату або первісним пропозиціям.

Поняття “моніторинг” (від англ. monitoring – відстеження, на базі латинського кореня – monitor – що нагадує, застережливий) стало загально визначеним як у науці, так і в інших сферах суспільної практики. І як можна помітити з попередніх визначень моніторингу в різних сферах науково-практичної діяльності, мова йде про постійне спостереження за яким-небудь процесом з метою виявлення його відповідності бажаному результату. Завдяки аналізу різних тлумачень поняття “моніторинг” у рамках конкретних сфер його застосування,

можна наблизитися до більш точного й повного розуміння його сутності. У своєму дослідженні ми будемо дотримуватися визначення поняття моніторинг, запропонованого О.Локшиною, яке на нашу думку є більш змістовним: “Моніторинг – це система збору, опрацювання й поширення інформації про діяльність освітньої системи, що забезпечує безперервне відстеження за її станом і прогнозом розвитку”.

Визначивши поняття моніторингу, перейдемо до розгляду видів моніторингу. У науковій літературі не має чітко визначених видів моніторингу. Це спричинене, по-перше, тим, що не доцільно чітко поділити його за видами, а, по-друге, ділення залежить від цілей та отримання різнобічної інформації від дослідження.

На думку Т.Лукіної, усі види моніторингу можна розділити на два типи, залежно від того, хто проводить це дослідження. На цьому підґрунті вона виділяє зовнішній (проводять фахівці навчального закладу або органу управління освітою) та внутрішній (здійснюють незалежні спеціальні установи) моніторинги.

О.Майоров окрім вище зазначених відділяє ще: інформаційний моніторинг, що припускає нагромадження та поширення інформації і не передбачає спеціально організованого обстеження на етапі збору інформації. Цей вид моніторингу найчастіше використовується для збору інформації, розміщеної на різних носіях, тому на перший план виходить функція спостереження та управлінський моніторинг, метою якого є відстеження й оцінка ефективності наслідків і вторинних ефектів прийнятих рішень.

Н.Мельник розрізняє ще два види: базовий моніторинг, що виявляє проблеми та небезпеки до того, як вони будуть усвідомлені у сфері управління. За своєю суттю базовий моніторинг є моніторингом стану системи, дозволяє зібрати про неї інформацію (скласти банк даних) для проведення наступних досліджень та проблемний моніторинг, який дозволяє досліджувати закономірності процесів, ступінь небезпек, типологію проблем.

Особливий інтерес у дослідників викликає педагогічний моніторинг – тривале стеження за процесом інтеграції психолого-педагогічних знань в усіх його станах і проявах, співвіднесення одержаної інформації із заданим еталоном і прогнозуванням на цій підставі нового технологічного забезпечення цього процесу. Це тлумачення цього поняття було визначено Л.Качаловою.

Кожний вид моніторингу можна реалізувати на різних рівнях: локальному, регіональному, районному та державному.

Наряду з видами моніторингу К.Крутії виокремлює також його типи: за масштабами цілей освіти; за етапами навчання; за часовою залежністю; за частотою процедур; за охопленням об'єкта спостереження; за організаційними формами; за формами суб'єкт-об'єктних відносин; за інструментарієм; за рівнями управління освітнім процесом.

Визначивши види та типи моніторингу можна перейти до визначення завдань моніторингу. К.Крутії пропонує наступні:

- 1) безперервне спостереження за станом системи освіти в межах своєї компетенції та отримання оперативної інформації про неї;
- 2) своєчасне виявлення змін, що відбуваються в системі освіти, і чинників, що викликають їх;
- 3) попередження негативних тенденцій;
- 4) здійснення короткострокового прогнозування розвитку найважливіших процесів;
- 5) оцінка ефективності і повноти реалізації методичного забезпечення освіти.

Проаналізований теоретичний досвід науковців дозволив нам визначити завдання моніторингу, які ми ставимо для забезпечення якості підготовки економічних кадрів:

1. Визначити якість оволодіння майбутніми менеджерами програмовими знаннями та вміннями зі спеціальних дисциплін.
2. Виявити чинники, що впливають на якість навчання економічних кадрів.
3. Дослідити сформованість та адекватність самооцінки студентами рівня своєї професійної підготовки.
4. Апробувати розроблення науково-методичного забезпечення моніторингу якості навчання майбутніх менеджерів.

Підсумовуючи усе вищезазначене, можна зробити наступні висновки:

1. Моніторинг – це довготривалий та складний процес, який відбувається на різних рівнях науково-практичної діяльності.
2. Нам вдалося визначити поняття моніторингу, яке ми будемо використовувати у нашому дослідженні.
3. Нами були визначені завдання моніторингу для підготовки економічних кадрів.

Література

1. Локшина О.І. Моніторинг якості освіти: світові досягнення та українські перспективи – К.: К.І.С., 2004.

2. Майоров А.Н. Мониторинг как практическая система // <http://www.mto.ru/children/monitoring/system.html>.
3. Мониторинг стандартів освіти / За ред. А.Тайджимана і Т.Невілла Послтвейта. – Л.: Літопис, 2003.
4. Коджаспиров Г.М. Педагогический словарь. – М., 2005.
5. Лукіна Т.О. Інформаційне забезпечення системи державного управління освітою України // Вісник НАДУ. – 2004. – №1. – С.393-399.
6. Лукіна Т.О. Структура і завдання державно-громадського управління якістю загальної середньої освіти на національному рівні // Актуальні проблеми державного управління: Зб. наук. пр. – О.: ОРІДУ, 2004. – №3.

Г.М.Ніколайченко

ПРОБЛЕМИ ФОРМУВАННЯ ПРАВОВОЇ СВІДОМОСТІ ШКІЛЬНОЇ МОЛОДІ

Становление Украины, как правового государства, во многом зависит от уровня правового сознания ее граждан, развития демократических институтов, которые определяют социально – правовую активность членов общества. Вот почему в современных условиях существования украинского государства чрезвычайно актуальным становится создание эффективной системы формирования правового сознания школьной молодежи, которая в будущем будет определять судьбу страны.

Becoming of Ukraine as the rights state are depended on the level of citizens' lawfull condition, by the development of the democratic institutes, which define social-low activity of people. That's why to form an effective system of the lawful formation of citizens, first of all the young people, who shall define the state of our country in the future, is one of the present interest question in our days.

Важливим засобом формування правосвідомості підростаючого покоління виступає правове виховання як комплексна система цілеспрямованого впливу на розвиток особистості. Це положення було досить докладно розроблено в радянській юриспруденції [1].

Зміни політичного життя країни наприкінці ХХ ст., звільнення суспільства й науки від ідеологічних шор, нові погляди на сутність держави й права внесли корективи у правовиховну роботу з молоддю, але на жаль не в кращу сторону.